

INHOUDSTAFEL

INLEIDING	1
1 ADMINISTRATIEVE VEREENVOUDIGING.....	4
2 CONSUMENTENZAKEN	4
3 ECONOMIE	4
4 ENERGIE	5
5 FINANCIËN	5
6 GROOTSTEDENBELEID.....	6
7 JUSTITIE.....	7
8 MAATSCHAPPELIJKE INTEGRATIE	8
9 PENSIOENEN.....	9
10 SOCIALE ZAKEN EN VOLKSGEZONDHEID.....	10
11 WERK	11
12 WETENSCHAPSBELEID	13

Inleiding

Artikel 5§1 van het Samenwerkingsakkoord van 5 mei 1998 betreffende de bestendiging van het armoedebeleid, bepaalt dat één van de opdrachten van het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting (verder: het Steunpunt) is:

" concrete aanbevelingen en voorstellen doen om het beleid en de initiatieven tot voorkoming van bestaansonzekerheid, tot bestrijding van de armoede en tot integratie van de personen in de samenleving te verbeteren".

Deze nota bevat de voorstellen van het Steunpunt **aan de Federale Regering en het Federale Parlement** voor de legislatuur 2007-2011.

De voorstellen zijn tot stand gekomen volgens een werkwijze die vastgelegd is in art. 5§2 van het Samenwerkingsakkoord: het organiseert **overleg met actoren in het werkveld** - verenigingen waar armen het woord nemen, OCMW's, beroepskrachten uit verschillende domeinen ... - en het neemt de resultaten van dit overleg op in een tweejaarlijks verslag. Deze bijdrage put uit voorstellen voor federale bevoegdheden uit het derde tweejaarlijks verslag "Armoede uitbannen. Een bijdrage aan politiek debat en politieke actie." (december 2005) en het vierde tweejaarlijks verslag "Strijd tegen armoede. Evoluties en perspectieven." (december 2007).

De voorstellen zijn gegroepeerd per thema. **Die thema's stemmen overeen met ministeriële bevoegdheden.** Ze worden voorgesteld in alfabetische volgorde.

Voorafgaand wensen we de volgende **transversale voorstellen** onder de aandacht te brengen, die onder de bevoegdheid vallen van heel de Regering en zich dus in het bijzonder richten tot de Eerste Minister:

- **Versterken van de aandacht voor de Europese dimensie in het armoedebestrijdingsbeleid**
 - **Herbevestigen van de essentiële plaats van armoedebestrijding in de Lissabonstrategie tijdens het Belgisch EU-voorzitterschap**

Het Belgisch voorzitterschap van de Europese Unie in 2010 valt samen met het Europees Jaar van de strijd tegen armoede en sociale uitsluiting. België is bekend in de EU voor het belang dat het hecht aan het sociale aspect in de Europese integratie. Er wordt gevraagd dat België de kans grijpt tijdens het voorzitterschap om het belang van armoedebestrijding als centraal element in de Lissabonstrategie te herbevestigen.
 - **Verder bevorderen van de inspraak van de betrokken actoren bij de open coördinatiemethode voor sociale insluiting**

Eén van de algemene doelstellingen van de open coördinatiemethode voor sociale insluiting, die deel uitmaakt van de Lissabonstrategie, is het bevorderen van de inspraak van de betrokken actoren bij de opstelling, uitvoering en monitoring van het beleid terzake. Op nationaal vlak werden er de jongste jaren inspanningen geleverd om de participatie van de verenigingen op het terrein te verhogen bij de redactie van het Nationaal Actieplan Sociale Insluiting (NAPIncl), opgesteld door de POD Maatschappelijke Integratie. Die inspanningen dienen voortgezet te worden. Een verdere valorisatie van de inhoudelijke inbreng van de tweejaarlijkse verslagen van het Steunpunt in het NAPIncl kan daartoe ook bijdragen.

- **Onderzoeken van de mogelijkheid om actoren op het vlak van armoedebestrijding te betrekken bij het Nationaal Hervormingsprogramma**
De recente economische en arbeidsmarkt doelstellingen van de EU, die eveneens deel uitmaakt van de Lissabonstrategie, werden op Belgisch vlak geconcretiseerd via het Nationaal Hervormingsprogramma (NHP^o) 2005-2008. Dat programma bevat ook standpunten en maatregelen betreffende het sociale en armoedebeleid. In die zin is het logisch dat niet enkel naar meer afstemming wordt gestreefd tussen het NHP en het NAPincl, maar dat ook gezocht wordt naar mogelijke methoden om de actoren op het vlak van armoedebestrijding te betrekken bij het NHP. De tweejaarlijkse verslagen van het Steunpunt kunnen daar opnieuw een bijdrage bij leveren.
- **Optimaal gebruik maken van het instrument ‘Interministeriële Conferenties’**
Armoede raakt alle domeinen van de samenleving; armoedebestrijding impliceert een multidimensionale aanpak waarbij samenhang in het gevoerde beleid essentieel is. Er wordt gevraagd om de werking van de ‘Interministeriële Conferenties’ (IMC’s) te optimaliseren, onder andere de IMC over Maatschappelijke Integratie. Tegelijk is het aangewezen de communicatie over de werkzaamheden binnen die IMC te verbeteren.
- **De mogelijkheid onderzoeken van een armoede-effectenrapport**
Bij de uitwerking van een beleidsmaatregel zou men meer kunnen kijken naar de mogelijke gevolgen voor mensen die in een armoedesituatie leven. Dit gebeurt vanuit een transversale invalshoek en vanuit een reële bekommernis om met een geïntegreerde aanpak tegen armoede te strijden. Voorbeelden van effectenrapporten in andere sectoren kunnen inspiratie bieden voor de uitwerking van een dergelijk evaluatie-instrument. Zo is er het DOEB-instrument (Duurzame ontwikkelingseffectbeoordeling), dat al ruimte biedt voor een armoedetoets.
- **Streven naar een evaluatiecultuur bij het beleid**
Om de pertinentie, de doeltreffendheid, de doelmatigheid, de samenhang en de duurzaamheid van het gevoerde beleid en de wetgeving te verbeteren of te verhogen, is het belangrijk om regelmatig te evalueren. Om dat laatste te kunnen realiseren, is het vooreerst nodig gegevens systematisch in te zamelen. Ten tweede dienen alle actoren deel te nemen aan het evaluatieproces, inclusief begunstigden van een maatregel. Ten derde is het nodig om onderzoek naar evaluatiemethodes aan te moedigen en te verspreiden, en om de verschillende niveaus van evaluatie uit te breiden.

Ter afsluiting van dit inleidend deel wensen we **de rol van de regeringen en de parlementen** bij de opvolging van de tweejaarlijkse verslagen te onderstrepen. Die verslagen worden, overeenkomstig artikel 4 van het bovenvermelde Samenwerkingsakkoord, via de Interministeriële Conferentie over Maatschappelijke Integratie aan de verschillende regeringen overhandigd, die zich ertoe verbinden ze op hun beurt te bezorgen aan hun raden, parlementen of vergaderingen.

Er wordt gevraagd aan de Federale Regering om een debat te houden over de inhoud van het rapport en over de adviezen van de adviesorganen, zoals voorzien door artikel 4§3 van het Samenwerkingsakkoord.

Er is gevraagd aan de Kamerleden en aan de Senatoren om de toepassing van dit akkoord zo efficiënt mogelijk te maken. Dat kan in het bijzonder door debatten te organiseren over de

publicatie van het tweejaarlijks verslag van het Steunpunt (het laatste is verschenen in december 2007)¹.

¹ De verslagen zijn eveneens beschikbaar op de volgende webpagina:
<http://www.armoedebestrijding.be/publicatiessteunpunt2jaarlijksverslag.htm>.

1. Administratieve vereenvoudiging

Om de personen die de voorwaarden vervullen voor een recht daadwerkelijk te laten genieten van dit recht, dient men de stappen om die te ontvangen verder te vereenvoudigen en te vergemakkelijken. Voor mensen in armoede is dit punt des te meer van belang, gezien de toekenning van hun rechten meer onderworpen is aan controleprocedures.

2. Consumentenzaken

2.1. De toegang tot bankdiensten voor iedereen garanderen

Het systeem van de “basisbankdienst” zou men actief kunnen aanmoedigen. En het is wenselijk een nieuwe evaluatie van dit systeem te programmeren. Die promotie en evaluatie mag de recente invoering van de onvatbaarheid voor beslagname van 'beschermde inkomsten' die op een bankrekening staan, niet uit het oog verliezen.

2.2. De nieuwe maatregelen op het vlak van huurwaarborgen evalueren (+justitie)

In juli 2005 werd er tijdens de IMC Huisvesting, onder voorzitterschap van de minister van Grootstedenbeleid, beslist om 11 werkgroepen op te richten rond specifieke thema's over huisvesting. Verschillende ministers uit de federale en gewestelijke regeringen zijn betrokken bij de werkzaamheden. De minister van Consumentenzaken neemt het voorzitterschap van de werkgroep 'een betere toegang tot de huurmarkt voor iedereen waarborgen' op zich, waarin de problematiek van de samenstelling van de huurwaarborg aan bod komt.

Gezien de enorme moeilijkheden van zeer vele mensen om een fatsoenlijke woning te vinden aan een betaalbare prijs, wordt er bijzonder veel verwacht van die IMC. Men wacht met ongeduld op de definitieve resultaten van alle werkgroepen.

De verenigingen voor armoedebestrijding blijven pleiten voor een federaal fonds voor de huurwaarborg, zelfs nu niet voor deze mogelijke oplossing is gekozen. Opvolging en evaluatie van de recente wijzigingen (de waarborg werd teruggebracht van 3 naar 2 maanden, behalve bij betaling in schijven, de verplichting van de banken om de aanvraag van een huurwaarborg te behandelen, ongeacht de solvabiliteit van de aanvrager...) is ook aangewezen.

3. Economie

3.1. Behoud van de socio-economische enquête

De socio-economische enquête (de vroegere volkstelling), die voor het laatst plaats vond in 2001, levert een unieke en onuitputtelijke bron van de meest verscheiden informatie. Het is bijvoorbeeld één van de weinige bronnen voor gegevens over de huisvestingssituatie van de bevolking. Het levert bovendien exacte gegevens tot op wijkniveau. De vervanging van de socio-economische enquête door administratieve databanken, waarvan momenteel sprake lijkt, kan onmogelijk leiden tot een gelijkwaardige rijkdom aan informatie. Verschillende actoren benadrukken het belang van deze enquête en vragen om ze te blijven uitvoeren om de 10 jaar. Daarbij dient aandacht te gaan naar een bevraging op een niet-bedreigende manier, en naar voldoende communicatie met betrekking tot het doel en de privacygaranties.

3.2. Herzien van de index van de consumptieprijzen (+sociale partners)

De index van de consumptieprijzen dient als basis voor de berekening van de gezondheidsindex, die op zijn beurt gebruikt wordt om de lonen en uitkeringen aan de

prijsevolutie aan te passen. Die koppeling is essentieel voor het op peil houden van de koopkracht van de huishoudens. De index houdt echter geen rekening met de consumptieprofielen van specifieke bevolkingsgroepen. Zo worden minder goedgezinnen meer dan de andere gezinnen getroffen door de stijgende kosten voor primaire levensbehoeften, gezien deze kosten bij hen een groter aandeel in hun gezinsbudget vertegenwoordigen. Dit vormt een belangrijke verklaring voor de achteruitgang van hun koopkracht.

4. Energie

4.1. Zo vlug mogelijk de laatste stappen zetten die nodig zijn voor de effectieve werking van de ombudsdienst voor energie

Evalueren van de werking van deze dienst – in het bijzonder met betrekking tot de samenwerking tussen de Gewesten en de federale Staat- en, in voorkomend geval, er de nodige wijzigingen aanbrenge.

4.2. De controle op de praktijken van leveranciers opvoeren, waarbij na evaluatie van het huidige akkoord, de nodige maatregelen worden genomen: garandeert dit akkoord een doeltreffende en voldoende bescherming aan de consumenten? Zouden de bepalingen in dit akkoord niet aan doeltreffendheid winnen indien ze in een wet zouden worden opgenomen?

4.3. Nieuwe steunmaatregelen ontwikkelen voor energiebesparingen bij lage inkomens en de huidige maatregelen uitbreiden, daarbij erover wakend dat de huurprijzen niet tegelijkertijd toenemen

5. Financiën

5.1. Begunstigen van een horizontaal rechtvaardige fiscaliteit

Streven naar een horizontaal rechtvaardige fiscaliteit betekent dat een evenwichtige belasting van de inkomsten bevorderd wordt, ongeacht de inkomensbron. Nu bestaat er een wanverhouding tussen de belasting op inkomsten uit arbeid en de aarzelende aanpak van financiële inkomsten, die slechts in geringe mate geïnventariseerd en belast worden: behoud van het bankgeheim, geen belasting op grote vermogens, beurswinsten of vennootschapsaandelen, enz. Het zou goed zijn om ook rekening te houden met de reële huurinkomsten en een belastingscoëfficiënt voor eigenaars toe te passen (in functie van de gevraagde huur). De forfaitaire belastingvrijstelling van 40% op het kadastraal inkomen voor onderhouds- en renovatiewerken in het verhuurde goed dient men te vervangen door een formule waarbij deze vrijstelling enkel slaat op de reële uitgaven voor uitgevoerde werken.

5.2. Voorzien in mechanismen die de belastingaftrek compenseren voor gezinnen die niet belastingplichtig zijn

Er bestaan op allerlei vlakken voordelen toegekend onder de vorm van belastingaftrek. Dit komt dus gezinnen die niet belastingplichtig zijn niet ten goede. Op het vlak van huisvesting zijn de aanmoedigingen voor het verwerven van een eigen woning hoofdzakelijk van fiscale aard; dure investeringen in energiebesparende maatregelen zijn fiscaal aftrekbaar. Op het vlak van de gezinsvriendelijke maatregelen kunnen onkosten voor kinderopvang eveneens fiscaal worden ingebracht.

5.3. Voorrang geven aan directe belastingen op de indirecte belastingen

De indirecte belastingen genereren sociale ongelijkheid vermits zij op dezelfde manier alle inkomenscategorieën treffen, zonder enig onderscheid.

5.4. De IMC Huisvesting voortzetten op actieve wijze (+ grootstedenbeleid)

In juli 2005 werd er tijdens de IMC Huisvesting, onder voorzitterschap van de minister van Grootstedenbeleid, beslist om 11 werkgroepen op te richten rond specifieke thema's over huisvesting. Verschillende ministers uit de federale en gewestelijke regeringen zijn betrokken bij de werkzaamheden. De minister van Financiën neemt onder andere het co-voorzitterschap van de werkgroep over fiscaliteit op zich.

Gezien de enorme moeilijkheden van zeer vele mensen om een fatsoenlijke woning te vinden aan een betaalbare prijs, wordt er bijzonder veel verwacht van die IMC. Men wacht met ongeduld op de definitieve resultaten van alle werkgroepen.

6. Grootstedenbeleid

6.1. Instrumenten uitwerken voor de regulering van de privé-huurprijzen (+ justitie)

Objectief bepalen van de huurprijzen is één van deze instrumenten. In dit verband is het nuttig om de nodige aandacht te besteden aan de resultaten van de pilootprojecten van de Paritaire Huurcommissies die momenteel werkzaam zijn, en die onder andere tot doel hebben indicatieve roosters voor objectieve huurprijzen uit te werken.

6.2. De IMC Huisvesting voortzetten op actieve wijze (+ binnenlandse zaken, consumentenzaken, justitie en sociale zaken)

In juli 2005 werd er tijdens de IMC Huisvesting, onder voorzitterschap van de minister van Grootstedenbeleid, beslist om 11 werkgroepen op te richten rond specifieke thema's over huisvesting. Verschillende ministers uit de federale en gewestelijke regeringen werden betrokken bij de werkzaamheden.

Gezien de enorme moeilijkheden van zeer vele mensen om een fatsoenlijke woning te vinden aan een betaalbare prijs, wordt er bijzonder veel verwacht van die IMC. Men wacht met ongeduld op de definitieve resultaten van alle werkgroepen. Al zijn alle thema's belangrijk voor het uitbannen van de armoede, dient toch heel bijzonder de aandacht te gaan naar:

- het bestrijden van onwaardige huisvesting (het beleid inzake de ongezonde woningen en de leegstand)
- de evolutie van de maatregelen met betrekking tot de huurwaarborg aangekondigd einde 2006
- de pilootprojecten voor paritaire huurcommissies
- de verbetering van de voorzieningen voor onthaal van daklozen en/of mensen zonder papieren
- het promoten van vormen van gemeenschapswonen (en het hierbij noodzakelijke onderzoek van de moeilijkheden verbonden aan het statuut van samenwonende)
- de uitwerking van gedifferentieerde fiscale maatregelen.

De verenigingen voor armoedebestrijding blijven pleiten voor een federaal fonds voor de huurwaarborg, zelfs nu niet voor deze mogelijke oplossing is gekozen.. Opvolging en evaluatie van de recente wijzigingen (de waarborg werd teruggebracht van 3 naar 2 maanden, behalve bij betaling in schijven, de verplichting van de banken om de aanvraag van een huurwaarborg te behandelen, ongeacht de solvabiliteit van de aanvrager...) is ook aangewezen.

7. Justitie

7.1. Beter uitrusten van de Commissies voor Juridische Bijstand (CJB's)

- *Vertegenwoordiging van minder begunstigde rechtsonderhorigen*
Voorzien in een vertegenwoordiging van verenigingen waar armen het woord nemen in de CJB's. Ander element betreft de herziening van Art. 8 § 2 van het Koninklijk Besluit van 20 december 1999 tot bepaling van de nadere regels inzake erkenning van de organisaties voor juridische bijstand. Voor een betere werking van de CJB's is een daadwerkelijke vertegenwoordiging van de verschillende geledingen waaruit dit orgaan bestaat noodzakelijk. Men zou de voorwaarden om als juridische bijstandsorganisatie te worden erkend, kunnen versoepelen.
- *De bevoegdheden van de CJB's uitbreiden*
CJB's zouden een rol in de juridische tweedelijnsbijstand en in de rechtsbijstand kunnen spelen. CJB's kunnen kennis opbouwen over de verhoudingen tussen gerechtelijke overheden en minder bedeelde rechtsonderhorigen. Naar Canadees model zou de Commissie een overzicht kunnen maken van jurisprudentie over onderwerpen die relevant zijn in de strijd tegen de armoede.

7.2. Vereenvoudigen van de aanvraagprocedure voor juridische tweedelijnsbijstand en rechtsbijstand

- *Invoering van één enkele procedure om juridische tweedelijnsbijstand en rechtsbijstand aan te vragen*
De wet van 1998 heeft twee soorten van bijstand geharmoniseerd, maar het blijven twee verschillende procedures. Een goed praktijkvoorbeeld is terug te vinden bij de Raad van State: om er rechtsbijstand te ontvangen, volstaat het aan te tonen dat een advocaat is aangesteld.
- *Het aantal vereiste bewijsstukken tot een minimum beperken*
Niet alle documenten die voor een verzoek tot juridische bijstand moeten worden aangevraagd, zijn even nuttig omdat ze elkaar overlappen. Een getuigschrift 'samenstelling van het gezin' vragen aan een alleenstaande werkloze heeft bijvoorbeeld geen zin. Het heeft evenmin zin om aan een gezinshoofd met een werkloosheidsuitkering te vragen zijn inkomen te bewijzen.
- *Schrappen van artikel 508/9 § 1 van het Gerechtelijk Wetboek*
Bij een strikte interpretatie van dit artikel moet iemand die bijstand aanvraagt eerst verplicht via de eerstelijnsbijstand passeren. In de praktijk is deze bepaling echter in onbruik geraakt. Door dit artikel te schrappen valt elke dubbelzinnigheid weg.

7.3. Concrete maatregelen nemen om de communicatie tussen de gerechtelijke autoriteiten en de burgers te verbeteren

- *Regel het algemene gebruik van modellen van leesbare rechtsplegingsakten*
Een wetsvoorstel dat tot doel heeft de rechtstaal te vereenvoudigen, is ingediend in het Parlement (Kamer van Volksvertegenwoordigers van België, 7 augustus 2003, Doc. 51 0158/001, Wetsvoorstel tot wijziging van artikel 43 van het Gerechtelijk Wetboek met het doel de rechtstaal te vereenvoudigen). Voor het strafrecht is een gelijkaardig initiatief nodig. Indien het Parlement de werkzaamheden op dit vlak niet voortzet, zou de Regering het voorstel kunnen overnemen

7.4. De toepassing van de wet op de bemiddeling evalueren

Het is wenselijk de wet van 21 februari 2005 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek in verband met de bemiddeling te evalueren. Daarbij is het enerzijds nodig na te gaan of deze

manier van het oplossen van conflicten niet in het nadeel is van de zwakste partij. Anderzijds is het ook nodig te onderzoeken of de problemen waarmee de armen het meest frequent worden geconfronteerd, ook effectief ressorteren onder het toepassingsgebied van deze wetgeving.

7.5. Strijden tegen overmatige schuldenlast

- *Evaluatie van de hervorming van de collectieve schuldenregeling, van toepassing sinds 2006.*

Het gaat hier meer bepaald over de mogelijkheid van een totale kwijtschelding van schulden voor de meest problematische gevallen en over de overdracht van bevoegdheid naar de arbeidsrechtbanken.

- *Het toepassingsveld van de wet betreffende de minnelijke invordering van schulden uitbreiden met de gerechtsdeurwaarders: de kosten aangerekend door de deurwaarder kunnen de oorspronkelijke schulden doen 'exploderen'.*

7.6. De IMC Huisvesting voortzetten op actieve wijze (+ grootstedenbeleid)

In juli 2005 werd er tijdens de IMC Huisvesting, onder voorzitterschap van de minister van Grootstedenbeleid, beslist om 11 werkgroepen op te richten rond specifieke thema's over huisvesting. Verschillende ministers uit de federale en gewestelijke regeringen zijn betrokken bij de werkzaamheden. De minister van Justitie neemt het co-voorzitterschap van de werkgroep 'strijd tegen onwaardig wonen' op zich.

Gezien de enorme moeilijkheden van zeer vele mensen om een fatsoenlijke woning te vinden aan een betaalbare prijs, wordt er bijzonder veel verwacht van die IMC. Men wacht met ongeduld op de definitieve resultaten van alle werkgroepen.

7.7. Instrumenten uitwerken voor de regulering van de privé-huurprijzen (+ grootstedenbeleid)

Objectief bepalen van de huurprijzen is één van deze instrumenten. In dit verband is het nuttig om de nodige aandacht te besteden aan de resultaten van de pilootprojecten van de Paritaire Huurcommissies die momenteel zijn opgestart, en die onder andere tot doel hebben indicatieve roosters voor objectieve huurprijzen uit te werken.

8. Maatschappelijke integratie

8.1. Het leefloon verhogen en welvaartsvast maken

De laatste jaren werd het leefloon een aantal keer verhoogd. Door te steunen op een mechanisme van welvaartsaanpassing (invoeging van een artikel 73bis in de wet van 23 december 2005 betreffende het Generatiepact), kan het ook opgetrokken worden in de toekomst. Sommige actoren wijzen erop dat dit mechanisme, dat analoog is aan datgene dat ingevoerd is voor de sociale zekerheidsuitkeringen, geen structurele koppeling inhoudt. De verhogingen zijn immers niet automatisch van kracht maar dienen tweejaarlijks goedgekeurd te worden door de Federale Regering, en dienen te kaderen binnen de wet van 26 juli 1996 tot bevordering van de werkgelegenheid en preventieve vrijwaring van het concurrentievermogen.

8.2. Categorieën definiëren in de wettelijke reglementering voor de uitkeringen toegekend in het kader van het recht op maatschappelijke integratie, met respect voor ieders levenskeuze

De categorisering van de uitkeringsgerechtigden, op basis waarvan het bedrag van de uitkering wordt vastgesteld, komt niet altijd even adequaat tegemoet aan de diverse bestaande gezinsvormen en geeft aanleiding tot omgekeerde effecten. Gezien het lage bedrag van de uitkeringen zet de niet-individualisering van de sociale rechten aan tot het verbreken van familiale of amicale solidariteit en wordt het individu aangezet tot het ontwikkelen van overlevingsstrategieën, die niettemin kunnen leiden tot sancties.

8.3. Verhogen van het aandeel van de federale tussenkomst in het leefloon

Momenteel betaalt de Federale Staat tussen de 50 en de 65% van het leefloon terug aan de OCMW's, waarbij de rest ten laste blijft van het OCMW, dus van de gemeente. Deze vorm van financiering heeft als gevolg dat een deel van de herverdeling tussen rijk en arm op gemeentelijk vlak naar de achtergrond wordt verdrongen en dat de grondslagen van de solidariteit worden ondermijnd: de hulp aan de armsten wordt geboden door gemeenten die zelf verarmd zijn. Om de kloof tussen rijke en arme gemeenten niet nog dieper te maken, wordt gevraagd om het aandeel van de federale Staat op te trekken tot 90% van het leefloon.

8.4. Rekening houden met de kosten voor omkadering alsook met de materiële kosten en met de kosten voor de infrastructuur om de federale subsidiëring te bepalen

De wet inzake het recht op maatschappelijke integratie voorziet dat de federale overheid per dossier 250 euro ten laste neemt voor de personeelskosten van de OCMW's. Nochtans dekt deze toelage in de praktijk geenszins het werk van de maatschappelijke werkers en evenmin de kosten voor het personeel dat niet in strikte zin belast is met de toepassing van deze wet, maar dat hier wel aan bijdraagt (bijvoorbeeld de administratieve medewerkers).

8.5. Evalueren van de impact van de verhoogde subsidiëring, toegekend voor bepaalde types van hulp

De wet betreffende het recht op maatschappelijke integratie voorziet in bepaalde gevallen financiële voordelen voor de OCMW's bij tewerkstelling of bij beroepsopleiding van de uitkeringsgerechtigden. Er zijn vraagtekens te plaatsen bij het principe van de financiering van extra toelagen voor bepaalde opdrachten, vermits het specifieke types van acties kan aanmoedigen ten nadele van andere meer gepaste acties zoals de basisdienstverlening.

8.6. De toepassing van de wetgeving op het referentieadres evalueren en controleren

Heel wat verenigingen melden dat diverse OCMW's van het land weigeren om de reglementen met betrekking tot het referentieadres toe te passen. De daklozen kunnen op die manier terechtkomen in een uiterst ingewikkelde administratieve situatie. Een doorgedreven onderzoek op dit gebied, door de minister die de voogdij over de OCMW's als bevoegdheid heeft, wordt erg aanbevolen.

9. Pensioenen

IGO verhogen en welvaartsvast maken

De laatste jaren werden de IGO en het gewaarborgd inkomen voor bejaarden verhoogd. Door te steunen op een mechanisme van welvaartsaanpassing (invoering van een artikel 73bis in de wet van 23 december 2005 betreffende het Generatiepact), kan het ook opgetrokken worden in de toekomst. Sommige actoren wijzen erop dat dit mechanisme, dat analoog is aan datgene

dat ingevoerd is voor de sociale zekerheidsuitkeringen, geen structurele koppeling inhoudt. De verhogingen zijn immers niet automatisch van kracht maar dienen tweejaarlijks goedgekeurd te worden door de Federale Regering, en dienen te kaderen binnen de wet van 26 juli 1996 tot bevordering van de werkgelegenheid en preventieve vrijwaring van het concurrentievermogen.

10. Sociale zaken en volksgezondheid

10.1. Het garanderen van het solidariteitsmechanisme in het sociale zekerheidsstelsel

De sociale zekerheid speelt een essentiële rol in de strijd tegen armoede en tegen sociale ongelijkheid. Ze steunt op de solidariteit van het geheel van de samenleving en komt zowel ten goede aan de rijkste huishoudens als aan arme huishoudens.

10.2. Handhaven van een betaalbare gezondheidszorg door een maximaal dekkende verplichte ziekteverzekering

Gezondheidszorg is nog altijd moeilijk te betalen voor de laagste inkomensgroepen, ondanks de regeringsinspanningen en de vooruitgang die hierbij geboekt is. Centrale elementen in de strijd tegen een ongelijke toegang tot gezondheidszorg zijn de handhaving en de versterking van de sociale zekerheid, met inbegrip van een betere dekking door de verplichte ziekteverzekering. Dit geldt zeker in het licht van een toenemende privatisering van de gezondheidszorg.

Er is gevraagd om bijzondere aandacht te besteden aan de toegang tot kwaliteitsvolle geestelijke gezondheidszorgen, zeker voor mensen in armoede.

Er is ook gevraagd om preventieve zorgen maximaal te laten dekken door de ziekteverzekering, gelet op het belang van preventie.

10.3. Verzekeren van een voldoende aanbod van toegankelijke en kwaliteitsvolle basiszorgen op de eerste lijn

Het aantrekken van zorgverstrekkers (huisartsen, tandartsen,...) in sociaal achtergestelde buurten moet gestimuleerd worden, zoals reeds gebeurde voor de huisartsen via het Impulsprogramma.

Om de financiële toegankelijkheid op de eerste lijn te verzekeren, wordt een ruimere toepassing van de regeling van de derdebetaler en het forfaitair betalingssysteem gevraagd. Wijkgezondheidscentra worden sterk geapprecieerd omdat zij toegankelijk zijn, buurtgericht werken en aandacht hebben voor preventie, multidisciplinair werken. Een gepaste en duidelijke financiering van deze initiatieven wordt gevraagd.

10.4. De sociale uitkeringen verhogen en welvaartsvast maken

Sommige sociale uitkeringen zijn recentelijk opgetrokken en kunnen verder opgetrokken worden, zoals voorzien in het Generatiepact. Deze budgettaire inspanningen vormen een eerste belangrijke aanzet bij het dichten van de welvaartsachterstand die alle sociale uitkeringen hebben opgelopen. Sommige actoren wijzen erop dat er geen sprake is van een structurele koppeling van de sociale uitkeringen aan de welvaart, gegeven de modaliteiten van het daartoe voorziene mechanisme van welvaartsaanpassing in het Generatiepact. De verhogingen zijn immers niet automatisch van kracht maar dienen tweejaarlijks goedgekeurd te worden door de Federale Regering, en dienen te kaderen binnen de wet van 26 juli 1996 tot bevordering van de werkgelegenheid en preventieve vrijwaring van het concurrentievermogen.

10.5. De inning van een deel van de kinderbijslag handhaven voor ouders wiens kind in een onthaalgezin werd geplaatst en die voorheen ook van gegarandeerde kinderbijslag konden genieten

Tot 1982 erkende de wetgever dat een geplaatst kind nog een financiële last betekende voor zijn ouders (kosten in verband met het behoud van de familieband, kosten om te beantwoorden aan de voorwaarden voor de terugkeer, zoals bijvoorbeeld een verhuizing ...). In 1982 werd een onderscheid ingevoerd naargelang het type van plaatsing en oordeelde de wetgever dat in geval van opvang door een particulier, deze laatste het kind volledig ten laste nam. Sinds 2003 kan de kinderbijslag opnieuw gedeeltelijk worden toegekend aan de ouders van de kinderen, geplaatst in een onthaalgezin, behalve als zij genieten van gegarandeerde kinderbijslag. Deze situatie vraagt om een oplossing, omdat ze de gezinnen die reeds erg kwetsbaar zijn nog verder verzwakt.

11. Werk (+ sociale partners)

(+ economie, sociale economie, maatschappelijke integratie, overheidsbedrijven)

11.1. Streven naar een meer sociale economie

- *Verankering van de kwaliteit van de arbeid in het economisch beleid*

De doelstellingen op het vlak van tewerkstelling zijn vooral kwantitatief van aard, en dit zowel op nationaal als op Europees vlak. Dit terwijl het onontbeerlijk is om het concept van de kwaliteit van de arbeid volledig te adopteren in het economisch beleid, wil men daadwerkelijk de strijd aanbinden tegen de “precarisering” op de arbeidsmarkt (cfr. verhoging van “working poor”). Eén van de instrumenten die het principe van de kwaliteit van de arbeid ingang kan doen vinden, is het samenwerkingsakkoord tussen de federale Staat, de Gewesten en de Duitstalige Gemeenschap betreffende de meerwaardeneconomie.

- *Bescherming en waardering van de sociale functies die sociale economiebedrijven en publieke diensten uitoefenen*

De functies met hoge sociale toegevoegde waarde, die worden ingevuld door sociale economiebedrijven en overheidsdiensten (op het gebied van de socioprofessionele inschakeling, de tewerkstelling, de begeleiding, de opleiding,...), staan onder toenemende druk, onder andere vanwege Europa, dat gunstig staat tegenover liberalisering. Een diepgaande evaluatie dringt zich op van de maatregelen die gericht zijn op het afbreken van de handelsbarrières. Het is wenselijk dat de actoren op het terrein daaraan participeren en dat de sociale en ecologische gevolgen in rekening worden gebracht. Het is eveneens wenselijk te streven naar een efficiëntere invoering van sociale clausules in de openbare aanbestedingen en in de wereldhandel.

11.2. Bevorderen van de kwaliteit van de arbeid

- *Meer perspectieven op duurzame jobs*

De overheid kan zelf het goede voorbeeld geven door meer duurzame jobcreatie als leidraad te hanteren en adequate financiële stimuli toe te kennen aan bedrijven van sociale economie die contracten aanbieden met duurzame perspectieven.

Daarnaast dient onderzocht te worden hoe het onrechtmatige gebruik van interim-arbeid kan tegengegaan worden: biedt de wet van 24 juli 1987 betreffende de tijdelijke arbeid, de uitzendarbeid en het ter beschikking stellen van werknemers ten behoeve van gebruikers voldoende waarborgen tegen dit onrechtmatig gebruik?

Het is ook wenselijk na te gaan welke maatregelen privé-ondernemingen er toe kunnen aanzetten om meer jobzekerheid aan te bieden.

- *Het verbeteren van de inhoudelijke kwaliteit van jobs*
Veel laagbetaalde werknemers oefenen weinig zinvolle arbeid uit, met onder andere demotivatie en ziekteverzuim als gevolg. Het verder ondersteunen van de oprichting van collectieve inspraakstructuren, daar waar ze nog niet bestaan, kan bijdragen om dit te verhelpen.
- *Meer vormingsmogelijkheden op de werkvloer*
De vormingsinspanningen op de werkvloer zijn ontoereikend, in het bijzonder voor laaggeschoolden en laagbetaalden. Bovendien zijn ze bij deze groepen werknemers te veel gericht op “instrumentele” (met korte termijndoelstellingen) in plaats van op “expressieve en sociale” taken en leerprocessen. Dit beperkt in sterke mate hun doorgroeimogelijkheden. Er dient naar manieren gezocht te worden om de toegang van deze werknemers tot maatregelen als opleidingskrediet en educatief verlof te bevorderen.
- *Verhoging van het gewaarborgd minimumloon*
Het minimumloon heeft een aanzienlijke welvaartsachterstand opgelopen; het is bijgevolg nodig dat het verder verhoogd wordt.

11.3. Garanderen van een niet-uitdovend recht op werkloosheidsuitkeringen

Een werkloosheidsuitkering die niet uitdooft na bepaalde tijd is een onontbeerlijk element in de strijd tegen armoede en bestaansonzekerheid zolang er maatschappelijke mechanismen aanwezig zijn die bijdragen tot structurele werkloosheid.

11.4. Het uitvoeren van een kwantitatieve en kwalitatieve evaluatie naar het plan ter activering van het zoekgedrag van werklozen

Deze evaluatie dringt zich op om de –rechtstreekse of onrechtstreekse- effecten van dit plan na te gaan op onder andere het recht op een werkloosheidsuitkering en op de perspectieven voor het beschikken over een kwaliteitsvolle job. Betrokkenheid van de verschillende belanghebbende actoren is hierbij vereist.

11.5. Categorieën definiëren in de wettelijke reglementering van het recht op werkloosheidsuitkeringen, met respect voor ieders levenskeuze

De categorisering van de uitkeringsgerechtigden, op basis waarvan het bedrag van de uitkering wordt vastgesteld, komt niet altijd even adequaat tegemoet aan de diverse bestaande gezinsvormen en geeft aanleiding tot averechtse effecten. Gezien het lage bedrag van de uitkeringen, zet de niet-individualisering van de sociale rechten aan tot het verbreken van familiale of amicale solidariteit en wordt het individu aangezet tot het ontwikkelen van overlevingsstrategieën, die niettemin kunnen leiden tot sancties.

11.6. Verhogen van de bedragen van de werkloosheidsuitkering

De meeste bedragen van de werkloosheidsuitkering kenden de laatste jaren geen verhoging (de indexaanpassing niet meegerekend), dit terwijl deze uitkering een heel grote welvaartsachterstand heeft opgelopen. De wet van 23 december 2005 betreffende het Generatiepact vormt bijgevolg een belangrijke aanzet om de kloof te dichten. Sommige actoren wijzen erop dat er geen sprake is van een structurele koppeling van de sociale uitkeringen (waaronder de werkloosheidsuitkering) aan de welvaart, gegeven de modaliteiten van het daartoe voorziene mechanisme van welvaartsaanpassing in het Generatiepact. De verhogingen zijn immers niet automatisch van kracht maar dienen tweejaarlijks goedgekeurd te worden door de Federale Regering, en dienen te kaderen binnen de wet van 26 juli 1996 tot bevordering van de werkgelegenheid en preventieve vrijwaring van het concurrentievermogen.

12. Wetenschapsbeleid

12.1. Kwalitatief onderzoek verder aanmoedigen

Kwalitatief onderzoek levert een belangrijke bijdrage in het onderzoek naar armoede en sociale uitsluiting, meer bepaald in het onderzoeken van de structuren en mechanismen in het ontstaan en het blijven voortduren van situaties van armoede en sociale uitsluiting. In kwalitatief onderzoek kan de diversiteit in levenssituaties ook meer aan bod komen. In België zijn reeds interessante kwalitatieve onderzoeksprojecten gerealiseerd, maar het blijft het kleinere broertje van het kwantitatief onderzoek. Er is nood aan veel meer kwalitatief onderzoek en aan een overzicht van het reeds gerealiseerde werk, uitgevoerd door verschillende onderzoeksploegen en gefinancierd door verschillende overheden. Kwalitatief onderzoek vraagt bovendien voldoende middelen en tijd om het op een goede manier te kunnen realiseren.

12.2. Versterken van de statistische capaciteit van België

- Voorzien in aangepaste en voldoende grote enquêtes

Opdat men over betrouwbare gegevens zou kunnen beschikken aangaande de verschillende groepen en situaties inzake armoede, dienen de steekproeven bij enquêtes voldoende groot te zijn, en is het nodig de bevragingen meer aan te passen aan de levensomstandigheden van de mensen. Momenteel is een onderzoek lopende in het kader van het federaal AGORA -onderzoeksprogramma om de EU-SILC enquête te verbeteren inzake bereik en bevraging van mensen in armoede. Voor een uitbreiding van deze steek

- Combineren van verschillende databanken

Er wordt gepleit voor verdergaande inspanningen met betrekking tot de koppeling van verschillende databanken. De koppeling van de gegevens van de EU-SILC enquête met de verschillende bestaande databanken kan heel wat bijkomende informatie opleveren. In dat opzicht biedt de 'datawarehouse arbeidsmarkt' van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid heel wat mogelijkheden: men krijgt een breed overzicht van de situaties waarin huishoudens leven, er is geen probleem van selectieve uitval bij longitudinaal onderzoek, een koppeling met bestanden buiten de sociale zekerheid behoort tot de mogelijkheden, maar ... de gegevens betreffen enkel de mensen die administratief in orde zijn.

12.3. Komen tot een evenwichtige set van armoede-indicatoren

Om zoveel mogelijk het multidimensionale karakter van armoede in kaart te brengen, is het nodig te beschikken over een evenwichtig pakket van indicatoren om de armoede te meten. De analyse en interpretatie van het cijfermateriaal dient te gebeuren met de verschillende actoren die actief zijn in de strijd tegen armoede. Bijzondere aandacht dient uit te gaan naar de communicatie – op een begrijpelijke manier – van cijfers en indicatoren rond armoede en sociale uitsluiting naar de bevolking en de media.

12.4. Participatie van de verschillende actoren ondersteunen

De actoren die actief zijn in de strijd tegen armoede moeten kunnen betrokken worden in de verschillende fasen van een onderzoeksproces. Daarbij moet er voldoende tijd en een aangepaste werkwijze voorzien worden, opdat een werkelijke participatie mogelijk zou zijn. Alle pertinente gegevens of onderzoeksresultaten zouden voldoende – en begrijpbaar – beschikbaar moeten zijn voor geïnteresseerde burgers, ambtenaren, wetenschappers, ...